

Lo Camin'òc

Las filhas de Carennac se descatan lo cuol per s'acaptar lo cap !

Jornal dels calandrina d'APRENE 1 – 2018-2019

n°8 – Mai de 2019

Crabòta a desaparegut

Una etapa novèla de son viatge menèt Crabòta a Montpelhièr, a la Calandreta dau Chivalet, dins la classa PS-MS d'Isabèla Quentin.

Los enfants la descobriguèron pas qu'a mitat perque coneissián ja sa cosina, Grisoneta, qu'es un dels nombroses dodons de la drolleta mai jove de la classa.

Prenguèrem un temps per que cadun se posquèsse presentar a Crabòta, e expliquèri que nos acompanhariá la setmana tota, e qu'aviái previst d'unes talhièrs amb ela.

Dimars de ser, daissèri Crabòta dins la classa, que voliá gaitar las nombrosas, e mirgalhadas, creacions dels mainatges penjadas a las paret de la classa.

Dijòus de matin...pas pus de Crabòta...

Ont èra ? S'èra escapada de l'escòla per profectar de la vida nocturna montpelhierenca e sas fèstas estudiantas ? Se seriá tant balancejada a una serada salsa-bachata que la passion l'auriá portada a Cuba tre l'endeman ?

O auriá trobat dins un estanquet-concèrt un cantaire en quista d'una segonda votz un pauc originala, e partits en virada dins Euròpa tota ?

Isabèla e ieu menèrem l'enquèsta, e nos avisèrem que Crabòta èra annada vialhar sa cosina, a l'ostal de la drolleta. I passèt 4 jorns, que li posquèt contar son viatge bèl, sa descobèrta de las Calandretas d'Occitània e sos calandrons, de totes las variants qu'aviái apresas, mas sustot per li parlar de la remirabla còla de Calandrina que li fan viure tot aquò, e que los vòl pas jamai quitar.

Nicolau MIARD



Ensenhador

Crabòta a desaparegut.....1	Arqueosite.....6	Joan Lurçat : un artista dins sas paret.....8
Lo vinhièr de Glana.....2	Nòstres parins.....7	Saberons.....9
Talhèr au musèu Champolion 4	Lo viatge de Crabòta.....7	Dauna de Brassempoi.....10
Visita del siti de Puèch Mèrle.5		

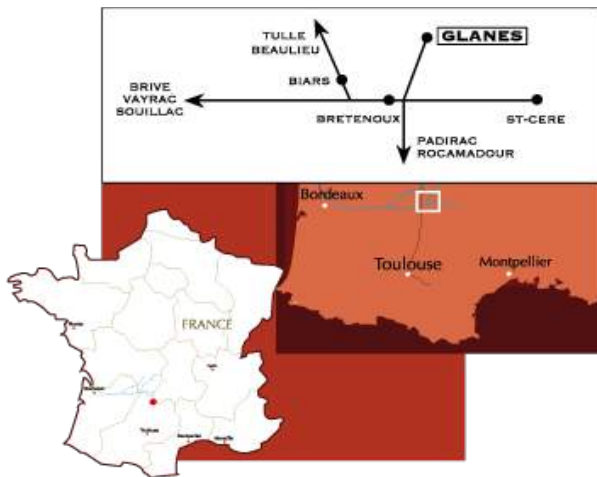
Lo vinhièr de Glana

Lo vinhièr de Glana e la legenda del grand Guindon : Patrimòni material e immaterial.

Dins l'encastre de la formacion Aprene 1, avèm agut un estagi Lengua e Cultura en Carcin.

Lo dimècres 23 d'abril la còla partiguèt per descobrir lo vinhièr local del parçan, lo famós vin de Glana. Vos voliam partejar la descobèrta d'aquel bon vin!

A una istòria ligada amb lo luòc eponim : Glanes. En occitan «Glana».



Trapam lo vinhièr dels Costals de Glana en Miègjorn-Pirenèus dins lo departament Òlt (46). La region naturala se ditz « Carcin -Naut».

Sus un penjal de la valada de la ribièra Dordonha, a 50 Km de Fijac, de Briva e d'Orlhac, Glana es pròche dels sites toristics coma Ròcamador, Padirac, Castèlnau, Bertenós, St Seren...

Brunò Canet, un dels 7 vinhairons que trabalhan a Glana, nos recebèt dins lo chai collectiu de la cooperativa creada per 7 familhas del vilatge.

Nos contèt amb passion, pedagogia e plaser, l'istòria d'aquel vinhièr, mas tanben nos expliquèt tant l'evolució del trabalh, de las tecnicas, la rason de lors causidas de trabalh coma los costats scientifics de la vinificació : trantalhetz pas, daissatz-vos contar lo vin de Glana !

Vaquí en seguida çò qu'avèm retengut aquela visita :

De primièr Brunò nos parlèt un pauc d'istòria :

De pèças de vinha a Glana son ja recensadas en 893 dins las possessions de l'abadiá de Bellòc (Beaulieu). La tradicion contunhèt fins ara !

A la fin del sègle XIXen, Arsène Vermeuouse parlèt dels Auvernhats dels entorns d'Orlhac e de lors vesins Segalins que tornavan amb de cargaments de barricas sus de carris tirats per de buòus Salers. L'arribada del filoxèra, al meteis periòde, deimèt lo vinhièr en granda partida e foguèt la rason d'un exòde rural important. Los plants ibrids remplaçeron los ancians plants e donèron un vin de consomacion de la vida vidanta, «lo vin de set».

Es a la fin de las annadas 60 que de novèlas plantacions de plants melhorators, permetèron de tornar las letras de noblesa als vins dels costals de Glana.

Debuta de las annadas 70, la zòna de produccion del vin de País dels Costals de Glana foguèt delimitada. En 1975, jos l'impulsion de la cambra d'agricultura un grop de 8 vinhairons se formèt per tal de ligar las fòrças.

En 1976, lo 1èr millesim dels Vinhairons de Carcin-Naut vegèt lo jorn, es un roge compausat d'un ajustament de Merlòt e de Gamay. Es vinificat dins una cava de locacion.

En 1980, lo chai actual foguèt bastit, foguèt dempuèi agrandit mantun còp. L'avenidor es traçat, amb una volontat fins uèi de melhorar, diversificar la produccion, transmetre lo saber e respectar l'entornament.

Brunò nos recebèt davant lo chai collectiu. Es un bèl bastiment. De la creacion en 1976 del gropament, los 1 èrs millesims foguèron vinificats dins una cava de locacion. Dempuèi 1980, d'agrandiments foguèron realizats per fin d'adaptar la capacitat del chai a l'evolució del vinhièr, d'optimizar lo trabalh dels òmes e de

modernizar los biais per totjorn melhorar la qualitat dels diferents vins.

100% de la produccion es condicionada pels vinhairons dins lo chai. Per aquò, Brunò nos faguèt descobrir la sala d'embotelhatge amb la cadena complèta e recenta, d'una capacitat de 3000 botelhas per ora.

Per clavar la visita del vinhièr, sèm anats en çò de Brunò que nos expliquèt lor practica de viticultura e lo perqué.

Dempuèi mantuna annada, menan lo vinhièr segon la tecnica de l'apradament natural mestrejat. S'agís de fait de daissar s'installar entre las lagas de vinhas la flòra naturala e aital favorizar lo desvolopament d'un fum d'espècias vegetalas e animalas. Malgrat la concurréncia qu'aquò poguèsse entraïnar amb la vinha, subretot en secada, los efieches sus l'estructura, l'erosion, e suls escambis entre la planta e lo sòl son benefics per la qualitat dels vins que produison.

Darrièrament, an volgut butar mai luènh aquel procediment d'apradament de las vinhas per l'implantacion de cobèrts vegetals. Pr'amor de l'investiment dins un semenador dirèct, ara pòdon implantar entre las lagas diferentas espècias causidas per lor produccion de biomassa, lor efiech estructurant sul sòl, e mai pel apòrt d'elements nutritius a la vinha (en particular l'azòte).

L'efiech dels cobèrts vegetals se persèc après lor destruccion (per trissatge o rotlatge), perque los residús d'aquelas plantas van constituir un palhatge protector pels sòls e mai per la vida que s'i tròba. En mai, l'apòrt de matèria organica qu'aquò crèa ven completar lo fach pel trissatge de las lenhas menudas fachas a la fin de l'ivèrn.

A l'ostal del vinhairon, una degustacion de vin nos esperava. Cadun tornèt partir amb mantuna botelha : Lo trabalh foguèt plan fach e lo vin

plan bon ! I avèm trapat : las tinadas 100% merlòt, lo blanc «Chenin-Chardonnay».

Lo terrador, lo coratge e la tenacitat dels òmes an permés de donar una identitat als Vins de País dels Costals de Glana mantun còp reconeguts per l'obtencion de medalhas al Concors General Agricòla de París.

La legenda del grand Guindon de Fèliç Daval

Lo ser, per ligar la sortida a la lenga e a la cultura occitana, Emilia e Jonatan nos prepausèron la lectura d'un conte occitan sobre la forma d'un *kamishibai*.

La legenda del Grand Guindon

escrita per l'escrivan d'Orlhac Fèliç Daval.

L'istòria nos faguèt cabussar delh temps de l'edat mejana dins lo país de grand Gerbèrt, entre Raulhac e Salèrn.

Un vedèl se faguèt persegre per los lops, se faguèt agantar e demorèt nafrat.

Un òme passèt per aval amb son chaval mas aquelh voliá pas pus avançar. L'òme s'arrestèt e gaitèt lo vedèl longtemps. D'un còp, sortiguèt una botelha de vin e ne'n faguèt tombar quauques gotas sobre la nafra delh vedèl. L'òme se'n tornèt vès Orlhac, implorèt lo grand Gerbèrt, faguèt tombar encara un pauc de vin e lo vedèl badèt los uelhs, se levèt e se botèt a tetar sa maire.

L'òme partiguèt e parlèt longtemps : « Aquò's melhor que la tisana, lo vin de Glana. »



Lo vedèl garriguèt e sas chambas e son eschina demorèron color de vin. Son nom devenguèt

Guindon e lo monde venguèron de pertot per lo veire.

A tres ans, Guindon partiguèt per las planas de Salèrn e aguèt bèlhcòp d'enfants, color de vin, color de sang. Saguèron totes ben coratjós.

Lo vin de Glana pòt faire de miracles mas atencion, n'í a pro amb una gota !

Lo tèxt foguèt escrich a la seguida de la visita del vinhièr e s'apuèja sus los escruches del site del vin de Glana :

<http://www.coteauxdeglandes.fr>.

Adriana KOVACOVA e
Emilia LACROIX GAUCHER



Las vinhas de Glana, amont dins la montanha, al dessus de la valada cavada per la Dordonha. (fòto : ELG)

Talhèr au musèu Champolion

Après la visita deu musèu Champolion, qu'avom l'escadença de ns'ensajar a un talhèr qui pòt estar perpausat aus escolans : la gravadura sus argèla. A la faïçon deus egipcians que'ns podom ensajar a l'escritura d'ieroglifes. L'intervienent qu'avè tot lo materiau qui hasè mestièr : plaquetas d'argèla, estilets especiaus, e plaquetas dejà gravadas tà servir d'exemple. Qu'avom dret a ua petita introduccion sus l'art deus ieroglifes e los egipcians puish au tribalh : que podetz véder un exemple de produccion aqui.



Auròra BAILLE

Visita del siti de Puèch Mèrle

Istoric de la bauma :

La susfàcia inferiora del malhum de la bauma foguèt descobèrta per tres mainatges de 15 ans del vilatge de Cabrerets, per asard, en 1922. Èran las galariás preïstóricas, avián de pinturas e gravaduras sus las parets. L' estudi lo faguèt l'abat Amédée Lemozi (curat preïstorian de Cabrerets).

En 1926, lo site foguèt dobèrt al public. Es pendent l'annada 1952 que la cauna foguèt classada « Monument istoric » puèi la comuna de Cabrerets ne venguèt lo propietari en 1973 e se carga dempuèi de la gestion de las visitas.

Enfin, lo centre preïstoric de Puèch Mèrle vegèt lo jorn en 1981 amb la bastison del musèu de la preïstòria. Foguèt bastit a la dintrada de la cauna.

Abans de dintrar dins la bauma, aguèrem una pichona introduccion per la presentar e nos dire las règlas de securitat, entre nautres, aquò me rassegurèt pas tròp !

La règlas èran simplas : pas de fòtos, pas tocar las parets e subretot pas demorar mai de 45 minutas.

Encara una causa per rassegurar tot lo mond ! Pas demorar mai de temps pr'amor de la manca d'oxigèn : A bon entendedor, amics claustrofòbs !

Alavetz, après aquesta preparacion, comencèrem de davalar puèi anèrem dins lo primièr nivèl que i podèm veire la rasiga d'un garric, èra incredible ! L'arbre travèrsa la tèrra puèi la cauna per anar quèrrer l'aiga encara en dejós.

La passejada continuèt per un autre nivèl amb las primièras pinturas sus la paret. Al plafon, qualques gravaduras que pòdon pas èsser explicadas. Benlèu un messatge « mistic » o pas. L'interpretacion de cada traça es per cadun. Pas de messatge decodat pels istorians. Tot es fach per una bona conservacion, lo lum es pichon e entre cada galariá es atudat, la temperatura èra freja.

Pendent tota la passejada, passèrem entre de estalactitas e estalagmitas. Erà fòrça polit !
Es vertadièrament una experiéncia estranha mas bèla.

Marion GATARD

Arqueosite

En seguida de la visita de la bauma e del musèu de Puèch Mèrle (Cabrairet , Òlt), anèrem a l'arqueosite de Fieux (Mièrs, Òlt).

Es un luòc vièlh de mai de 80 000 ans, compren una cavitat naturala qu'èra utilizada coma trapèla pels animals. La bauma es ornada de pinturas e de gravaduras. Mas aquela partida es pas accessible a la visita. Nos passegèrem dessus l'intrada de la bauma, sus una installacion prevista per aquò que si explica las descobèrtas feitas dins la bauma.

L'arqueosite es la reconstitucion d'un campament preïstoric.
Al dintre son prepausats de talhièrs menats pels animators del luòc.

Dins un primièr temps, comencèrem per la caça al propulsor. A l'epòca èra una arma de get destinada a la caça, a la pesca o al combat. Faguèt son aparicion al paleolitic superior. Permetiá lo lançament del projectil coma una sagaia longa. La tòca del talhièr èra de lançar la sagaia per visar un grop de conilhets. Lo mestritge de l'otís foguèt complicat subretot per capitar de tocar la cibla. Siá èra tròp long, siá èra tròp cort.

Dins un segond temps, nos desplaçèrem en dejós d'una tenda per anar agachar la fabricacion de selzes. Es un otís del periòde preïstoric, l'utilizèron per la fabricacion d'aisinas e d'armas, per sas arestas talhantas. Segond sa talha aviá pas la meteissa utilizacion : per copar, per gratar, per traucar,... L'animator nos expliquèt lo biais de faire per saber se èra de bona qualitat o pas. Puèi amb un selze, comencèt d'en faïçonar un autre per faire un otís. Suffís de los butar l'un contra l'autre amb un còp sec per faire esclatar la pèira d'en dejós. Una segonda partida foguèt consagrada sus «cossí faire de fuòc ?». Coma mai d'una persona, pensavi que sufisiá d'en entretustar dos per aver una beluga. Quina foguèt mon engana... L'animator tornèt dire que caliá en prene un, aquò verai, mas tanben una pèira amb de fèrre, coma la marcassita o la pirita. Mai que mai, caliá utilizar una matèria inflamabla : l'esca qu'es en contacte de la beluga, resultanta de la percussion de las doas pèiras, formèt una brasa. La sequéncia finiguèt per la demonstracion dels instruments de musica de l'epòca : cauquilhas, còrns,...

Las animacions s'acabèron per un tresen talhièr : las arts rupèstras. Una animatrix nos venguèt explicar cossí faire per reproduir una òbra de l'epòca. Aquelel partida èra adaptada pels mai joves tanben, amb l'utilizacion de pocadors d'animals. Los mai grands avián la causida de tornar faire una pintura de la bauma de Puèch Mèrle sus de papièr de veire e amb de pigments de colors, diluits dins fòrça aiga. Coma de enfants nos metèrem al trabalh amb mai o mens de dificultats dins lo mestritge de la practica.

Aquelel tantossada foguèt fòrça rica en descobèrtas e en idèas a metre en practica en classa. Vos aconselhi, se passatz a costat, de vos arrestar, e espèri per vosautres que lo solelh serà al rendètz-vos.

Anna Laura VESENTINI



Nòstres pairins

Novèlas de l'un dels nòstres Pairins

Un dels nòstres pairins contunha de montar l'escala cap a las estelas amb las pre-comandas capitadas a mai de 110 de cent pel futur album de Rodin en sòl. Arriba tanben una creacion de libre «Aucelum» que serà presentada lo 3 de julhet a l'ENSP d'Arles, l'escòla de fòto, e lo 8 de julhet al Festenau les Suds, que son totes dos portaires d'aqueste projècte.

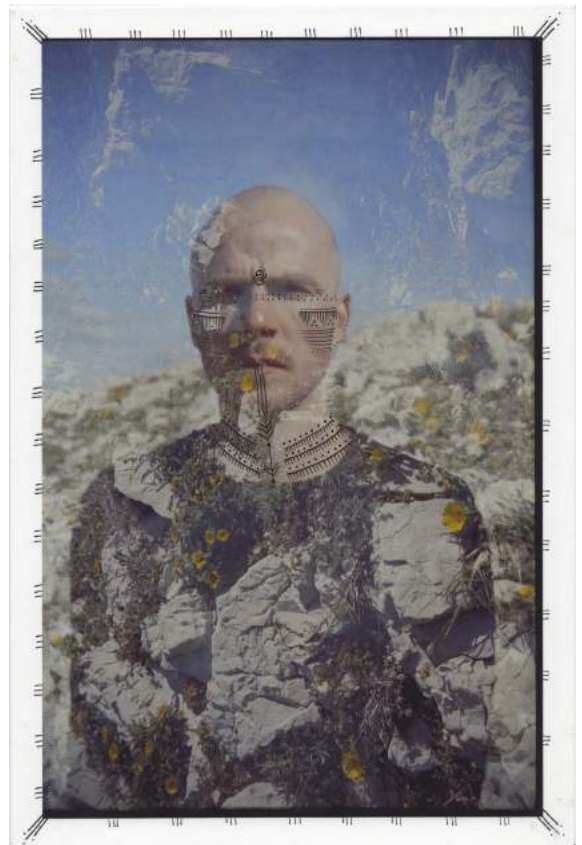
Après mai de 6 annadas de trabalh e d'investiment personal, Rodin tornèt sus qualques trocets de musica per nos fargar un disc.

Aquel disc foguèt fait coma se «èra *Lo de sa vida*», lo que lo representa lo mai.

Rodin, la lenga que representa es viventa. A pas cantat per res dempuèi 18 annadas sus las scènas del monde entièr.

Lo sòmi e los sacrificis an trapat una responsa, la de son CD.

Li demòra ara de mesclar çò qu'èra pas acabat e de nos encantar lo temps del mandadís de son CD.



Uèi, per uèi e per deman, serem totjorn darrièr los nòstres pairins de primièra annada de formacion a APRENE.

Valèria LEROY

Lo viatge de Crabòta



Crabòta s'estanquèt un momenton dins la polida ciutat ròsa al ras de Garona. Rescontrèt los petits de la classa de mairala de l'escòla Garoneta e aprenguèt lo parlar toltzan. Foguèt plan contenta de montar sus ma mòto a la debuta mas aguèt la paur de sa vida e qualques dificultats de s'acrocar a ieu, las batas son pas tròp practicas !

«Beeeeeee !!!» Traduccion : sès capborda de m'aver obligada de far aquò !

Cristèl CAYLET

Joan Lurçat : un artista dins sas parets

Aqueste còp, vos contarai nòstra sortida al musèu de Joan Lurçat, artista de Carcin, destinacion de nòstre darnièr estagi.

Aqueste musèu se trapa dins un ancian castèl : las torres Sant Laurenç que susplomban tot lo canton. Nos calguèt montar un pauc per nos i rendre. Tot a l'entorn del castèl se ten un jardin botanic iniciat per Joan Lurçat e sa femna.

L'intrada se fa per la sala dels gardes dedicada a l'installacion de Joan Lurçat amb son esposa Rosana.

I a aquí las principalas tapissariás : «Coma un ròc», «Lo fuòc, lo vin, la libertat», «Coquastre» e una reproduccion «del cant del monde». La vertadièra demòra a Angers.

Las torres Sant Laurenç son compausadas del talhièr de pinturas que i son acrocadas d'òbras de tapissariá de l'artista coma «lo manjaire d'ombras» e mai que mai de ceramicas.

Lo salon roge tira son nom del sofà ofèrt per Christian Dior abans que faga de cordurièr.

Podèm agachar la multitud de supòrts de creacion qu'explorava aqueste òme (poèmas, escalpraduras, pinturas e ceramicas).

La torre regenta del sègle XIVEN, restaurada i a pauc de temps, aculhís un ensemble de tapissariás de Joan Lurçat amb diversas terralhas sul tèma de la fantasmagoria, de l'irrealitat. Amb sas creaturas imaginàrias e sos peisses mitat animals, mitat vegetals, son mai escuras que las famosas bestiàs de Franquin ! Fan d'aqueste luòc un endrech singular ont l'imaginacion se mescla amb la realitat.

Posquèrem pas visitar la torre Rosana qu'èra barrada. Foguèt lo talhièr de la segonda esposa

de l'artista, Rosana Timotheeff. Qualques de sas òbras son presentadas al public.

Abans d'èsser talhièr-musèu, las torres Sant Laurenç foguèron per Joan Lurçat un luòc de vida e de creacion. Tot l'espaci demòra imprenhat de sa preséncia.

La preservacion d'aquesta atmosfera singulara es un objectiu del departament d'Òlt, propietari del site per donacion de la dona Simone Lurçat, veusa de l'artista.

Lo percors museografic mòstra cossí Joan Lurçat es un creator fòra de las nòrmas e passionat per totas formas de creacion artistica.

Levat, son «Cant del monde» qu'estimava èsser son òbra principala, li agradava pas d'explicar o comentar sos tablèus, sas tapissariás. Voliá que cadun los aculhiga amb sos pròpris sentits, sas reaccions intimas. Es per aquò que solas qualques claus de compreson del percors son prepausadas.

Dins cada sala, de ceramicas de Joan Lurçat, realizadas a la terralhariá Sant Vicens de Perpinhan acaban la visita.

De fòtos de Robert Doisneau mòstran l'artista al trabalh dins la sala dels gardes, permeton de mièlhs comprene l'organizacion del luòc pel trabalh de creacion. D'òbras escalpradas de Rosana seguisson la museografia.

Se un jorn vos perdètz dins aqueste canton, de segur devètz faire la visita d'aqueste musèu per mai conéisser aquel artista qu'es Joan Lurçat.

Jonatan ROSELLO.

Saberons

Per conéisher la temperatura ambienta que sufeish d'escotar un gric a estridular ?

Vertat ! Per conéisher mei o mensh la valor de la temperatura en grad Celsius, que cau comptar lo nombre d'estrudilacions d'un gric 7 segondas 7 segondas de reng e d'i ajustar 5. Es çò qu'aperam la lei de Dolbear.

Avem totjorn avut un nom d'ostau ?

Faus ! Los noms d'ostau an apareishuts au sègle XII^{au} (en França). D'autres còps, avèvam sonque petits noms aus quaus ajustàvam sia lo nom de la vila, sia lo nom de la profession, sia lo d'una característica fisica. Hasèvam tanben sovent referéncia aus noms deus pairs : Joan hilh de Martin, Bella hilha de Diana...

Avem, nosautes umans, 50 % de sequéncia ADN en comun dab la banana ?

Vertat ! La banana a hèra de plan-heits cap a la nosta santat. Pòt suenhar las cremaduras de vente, las nausèas de matières, la constipacion, hè baishar lo risc de decès cardiac de 40 % haut o baish e... 2 bananas, qu'es pro per har un entrainament de 90 minutas ! Benlèu que lo secret vien deu hèit que la banana a 50% de sequéncia ADN en comun dab nosautes umans.

Guardar un corric ne produseish pas briga de CO² ?

Faus ! Guardar un corrièl pendent un an produseish 10g de CO². En tot saber qu'enviar un corric produseish haut o baish 19g de CO² (en segon çò qu'i a dehens), hèm un calcul viste hèit de l'impacte sus l'environament de l'utilizacion deus corrièls dens la vita vitanta.

Etz prèst per las navèras questions ?

Vertat o faus ?

«Me soi enqüèra hèit picar per una aranhala nueit passada ! » ce ditz l'un. «Mes n'es pas possible !» ce ditz l'aute. E tu, pensas qu'es possible qu'una aranha piqui ?

«You can't hurry love» n'es pas una cançon de Phil Collins, Vertat o faus ?

La frasa «Balha me lo gruyère» per parlar de hromatge raspat es una error. Vertat o faus ?

Es un arroganhaire lo conilh ?

Kevin HAYET

Dauna de Brassempoi

*En ligam dab lo noste estagi en Carcin, aqui u canta qui bremba lo riquèr artistic qui eretèm de la preistòria. Mercés au grop **Boisson Divine** (qui compta d'aulhors ua anciana Calandrona dens los sons membres !) tad aquèra beròja canta.*

O dauna, jamèi
Jamèi non gausarèi
Vos-demandar, beutat
Quan de luas avetz espiat ?

Lo blanc visatge
Trèits e atrèits shens atge
De tostemps contemplat
Dauna condatz-nos l'eternitat

Venus o damisèla
D'un passat reulat
De totas la mèi bèla, que t'an laudat
Los òmis : enlobats
De ger en uei
Que sian paisans o gran rei

Dauna deu capulet
Lo mistèri : sancèr
Qui ei Dauna de Brassempoi ?
Coneishetz los secrets
Malurs e arridets
Qui ei Dauna de Brassempoi ?

O dauna muda
De memòria perguda
Dens l'evòri calhada
Ei l'istòria acabada ?

Aujòla deu monde
Tot aqueth temps passat
Dens la tèrra pregonda
Lhèu, qu'esguitarrà la vertat

Sus la nosta banèra
Que'vs volem apitar
L'estrambòrd de tostemps qu'aurejarà
Lo cap lhevàt, non's cau pas desbrembar
La musa blanca doman

Dauna deu capulet
Lo mistèri : sancèr
Qui ei Dauna de Brassempoi ?
Coneishetz los secrets
Malurs e arridets
Qui ei Dauna de Brassempoi ?

Maevà CAUBET